

KARLSTADS KOMMUN

BESLUTAD AV KOMMUNFULLMÄKTIGE 2022-03-31 §39

Dnr KS/2021:529

Naturreservatet Bålberget

Karlstads kommun, Värmlands län

Innehållsförteckning

Bildande av naturreservatet Bålberget

1. Beslut	3
2. Syfte med naturreservatet	3
3. Skälen för beslutet	4
4. Föreskrifter för naturreservatet	4
5. Ärendets beredning	7
6. Kommunens motivering och samlade bedömning	10
7. Tillämplig lagstiftning	11
8. Upplysningar	11
9. Hur man överklagar	11

Bilaga 1 – Beslutskarta

Bilaga 2 – Karta för B-föreskrifter

Bilaga 3 – Skötselplan

Bilaga 4 - Naturvårdsarter

Bilaga 5 – Skötselplanekarta

Bilaga 6 – Hur man överklagar kommunens beslut

Bildande av naturreservatet Bålberget

1. Beslut

Områdesskydd

Karlstads kommun beslutar att det område som markerats på bifogad karta (bilaga 1) skyddas som naturreservat med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken (1998:808).

Beslutet riktar sig till var och en, fastighetsägare och innehavare av särskild rätt, vars rättigheter att använda markområden berörs inom reservatsområdet.

Reservatets namn ska vara Naturreservatet Bålberget.

Föreskrifter

För att uppnå syftet med reservatet beslutar Karlstads kommun med stöd av 7 kap 5, 6 och 30 §§ miljöbalken att de föreskrifter som anges i avsnitt 4 nedan ska gälla i naturreservatet.

Skötselplan

Med stöd av 3 § förordningen om områdesskydd (1998:1252) fastställer Karlstads kommun bifogad skötselplan (bilaga 3) för att säkerställa naturreservatets långsiktiga vård.

Förvaltare

Karlstads kommun är förvaltare för naturreservatet. Beslutet meddelas med stöd av 21 § förordningen om områdesskydd (1998:1252).

2. Syfte med reservatet

Det övergripande syftet med naturreservatet är att långsiktigt säkerställa att ett värdefullt rekreationsområde som också innehåller betydande naturvärden bevaras och utvecklas.

Vidare är syftet att:

- Tillgodose och vårda möjligheten till nära rekreation och friluftsliv. Värden för fritidsaktiviteter, naturpedagogik och rekreation ska bevaras och utvecklas.
- Bevara och utveckla den biologiska mångfalden i livsmiljöerna lövskog och lövrik skog med varierad trädslagsblandning, barrblandskog, och tallskog.
- Naturvärden och artgrupper kopplade till gamla träd, död ved, solbelysta miljöer i lövrika skogar, tallskogar och barrblandskogar ska bevaras och gynnas.

Syftet ska uppnås genom att:

- Framkomligheten och tillgängligheten till friluftsanläggningar, gångväg och stigar underhålls och utökas.
- Information om reservatets natur- och rekreationsvärden ska finnas tillgänglig för allmänheten.
- Naturvårdande gallringar och röjningar säkrar förekomsten av lövdominerade skogsbestånd.
- Förekomsten av mindre vanliga lövträd och buskar bevaras, exempelvis hassel, lönn, ek och en.
- Grov död löv- och tallved samt granved som inte utgör ökad risk för skadegörare, t.ex. granbarkborre, bevaras inom respektive skötselområde.
- Naturvärden i solbelyst tallskog ska gynnas på lång sikt genom naturvårdande skötsel samt kontroll av inväxande gran. I områden med barrblandskog och blandskog utgör dock granen ett värdefullt inslag som ska bevaras.

3. Skälen för beslutet

Naturresevatets prioriterade bevarandevärden är följande:

- Värdefullt område för rörligt friluftsliv och naturpedagogik, där rekreation för närboende och barngrupper, vardagsmotion och naturupplevelser, liksom kontakt med kulturhistoria utgör viktiga delar.
- Variationsrika lövskogar med höga naturvärden. En varierad trädslagsblandning med förekomst av död ved och grova träd med en blandning av slutna och solbelysta miljöer.
- Tallskogs- och blandskogsvärden med förekomst av död ved, grova träd och gamla träd i solbelyst miljö.
- Ett rikt djurliv, framför allt med fåglar och vedlevande insekter som är knutna till lövrika miljöer och blandskogar med förekomst av död ved.

Utförligare beskrivningar av bevarandevärden finns tillgängliga i bifogad skötselplan (bilaga 3).

4. Föreskrifter för naturresevatet

A. Föreskrifter enligt 7 kap 5 § andra stycket miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden

Utöver vad som annars gäller i författningar är det i resevatet förbjudet att:

1. Avverka eller på annat sätt skada träd och buskar samt ta bort eller upparbeta dött träd eller vindfälle.
2. Skada, ta bort eller upparbeta döda grova grenar.
3. Framföra motordrivet fordon

4. Utföra mekanisk markbearbetning.
5. Tippa eller anordna upplag.
6. Anlägga ledning.
7. Anlägga ny väg.
8. Uppföra byggnad, annan anläggning eller anordning.
9. Utföra markavvattnande åtgärd.
10. Använda kalk, gödsel, växtnäringsämnen eller bekämpningsmedel.
11. Uppföra stängsel eller andra inhägnader.

Utan kommunens tillstånd är det också förbjudet att:

12. Inplantera djur och växter.

Undantag:

A-föreskrifterna gäller inte för förvaltaren av naturreservatet, eller den som förvaltaren anlitar, vid genomförande av de åtgärder som framgår under B och som behövs för att tillgodose syftet med naturreservatet.

A1 och A3 gäller inte enstaka träd och grenar som behöver fällas/kapas och fordon som behöver användas för att kunna transportera ut virke från skogen mellan naturreservatet och angränsande fastigheter i de fall det saknas annan möjlighet för uttransporten. Undantaget gäller enbart efter samråd med naturreservatets förvaltare. Om enighet inte nås i samrådet gäller inte undantaget.

A1, A3 och A4 utgör inte hinder för drift- och underhållsåtgärder av befintliga ledningar.

B. Föreskrifter enligt 7 kap 6 § miljöbalken om vad ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheter förpliktas att tåla

Ägare och innehavare av särskild rätt förpliktas tåla följande inom reservatet i dess helhet eller inom de särskilt utpekade områden som framgår av bilaga 2 (se hänvisning efter varje relevant punkt):

1. Röjning och utmärkning av reservatets yttergränser.
2. Uppsättning av informationstavlor i enlighet med karta i bilaga 2.
3. Underhåll av befintlig gångväg i enlighet med karta i bilaga 2.
4. Anläggning, utmärkning och underhåll av vandringsled.
5. Anläggning och underhåll av parkeringsplats, grillplats, bord och bänkar i enlighet med karta i bilaga 2.
6. Veteranisering av träd (ringbarkning, katning, bankning, eller skadande av enskilda träd) i enlighet med karta i bilaga 2.

7. Avverkning av träd, frihuggning, gallring och röjning som syftar till att gynna naturvärden, hindra spridning av granbarkborre eller vårda fornlämningar i området, i enlighet med karta i bilaga 2.
8. Rekreationsanpassad skogsskötsel i form av avverkning av träd, frihuggning, gallring eller röjning kring rastplatser och entréer samt upp till 5 meter från gångväg och större stig samt 0,5 meter från övriga stigar som visas på karta i bilaga 2.
9. Avverkning av riskträd som bedöms utgöra fara för liv eller egendom eller som riskerar att skada friluftsanläggningar.
10. Avverkning av träd eller förflyttning av döda träd i samband med stora naturliga störningar som ger en omfattande förändring i området och som hindrar allmänheten från att nyttja området för rekreation (exempelvis efter omfattande storm eller insektsangrepp).
11. Undersökningar av mark, vegetation och organismer i miljöövervaknings- och uppföljningssyfte.
12. Åtgärder i syfte att motverka förekomst av invasiva främmande arter samt björnloka.

C. Föreskrifter enligt 7 kap. 30 § miljöbalken om rätten att färdas och vistas och om ordningen i övrigt i naturreservatet

Utöver vad som annars gäller i författningar är det i reservatet förbjudet att:

1. Fälla eller på annat sätt skada levande och döda träd eller buskar, stående eller omkullfallna.
2. Skada eller ta bort döda grova grenar
3. Framföra motordrivet fordon.
4. Cykla annat än på gångvägen,
5. Tippa eller anordna upplag.
6. Gräva eller dra upp kärlväxter.
7. Plocka mossor, lavar, eller svampar av annat slag än matsvamp.
8. Störa eller skada djurlivet, till exempel genom att klättra i boträd, fånga eller döda däggdjur, fåglar, kräldjur eller groddjur.
9. Skada, omlagra eller bortföra berg, jord eller sten.
10. Medföra sällskapsdjur som inte är kopplat under perioden 1 mars – 20 augusti,
11. Rida eller leda häst.

12. Göra upp eld på annan plats än förevisade grillplatser.

Utan kommunens tillstånd är det förbjudet att:

13. Anordna läger, idrottstävlingar eller andra liknande evenemang.

Undantag:

C-föreskrifterna gäller inte för förvaltaren av naturreservatet, eller den som förvaltaren anlitar, vid genomförande av de åtgärder som framgår under B och som behövs för att tillgodose syftet med naturreservatet.

5. Ärendets beredning

Förslaget till beslut har remitterats till myndigheter, ledningsägare, intresseorganisationer, ett stort antal närboende och några av de kommunala förvaltningarna.

Inkomna remissvar

Sexton remissvar har inkommit till kommunen. Ingen har motsatt sig reservatsbildningen.

Skogsstyrelsen har tillstyrkt förslaget till naturreservat och meddelat att när reservatet vunnit laga kraft avvecklar Skogsstyrelsen sitt biotopskydd som berör del av området. Skogsstyrelsen har bedömt att den nya skyddsformen utgör ett fullgott skydd för denna biotop.

Länsstyrelsen har tillstyrkt reservatet och framfört följande kommentarer till enskilda föreskrifter och skötselåtgärder:

- Skötselåtgärder i skötselområde 3 och 4 där planeras att kata ca 5 tallar/ha. Förtydliga gärna om detta inte är tänkt som en engångsåtgärd och ungefärligt tänkt tidsintervall för att förtydliga den framtida skötseln.
- I skötselområde 5 anges att det ska finnas anordnade rastplatser tillgängliga på 2–5 platser inom reservatet. Vilket kan medge uppförande av ytterligare rastplatser mot de tre som finns markerade i karta för B-föreskrifter och skötselkartan idag. På detta vis kommer det krävas dispens för uppförande av rastplats om de räknas som anläggning. Så alternativt kan de ritas ut på kartan om deras placering redan är bestämd eller att det i b-föreskriftskartans informationstext anges att ytterligare två rastplatser kan uppföras inom aktuellt skötselområde.
- För att förtydliga undantaget från A1 kan det kompletteras med flera kriterier på hur och vart virket får transporteras ut så som när på året det är lämpligt att transportera ut virke, vad som gäller vid markskador m.m.
- Föreskrift C 8: Medföra hund som inte är kopplad under perioden 1 mars – 20 augusti. I ett område som är ett välbesökt promenadområde bör det övervägas att ha permanent koppeltvång. Samt eventuellt utvidga begreppet från hund till sällskapsdjur.

- Det finns inte med något förbud mot att framföra fordon i A-föreskrifterna men i C-föreskrifterna. Länsstyrelsen funderar på om detta är avsiktligt eller om denna föreskrift ramlat bort.

Miljönämnden, kultur- och fritidsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och kommunledningskontoret planeringsavdelningen har meddelat att de ser positivt på reservatsbildningen och/eller att de inte har något att erinra.

Trafikverket, Scanova och kommunens VA-avdelning har meddelat att de inte berörs av reservatsbildningen, men VA-avdelningen har påpekat att det finns dagvattenledningar inom området utan ledningsrätt.

Föreningen Norsbygdens framtid och sju privatpersoner boende i närområdet har lämnat in remissvar. I dessa svar finns förslag både om tillägg och justeringar i texten, exempelvis om områdets kulturhistoriska värden, ändrad skötselriktning för vissa delar, bland annat önskemål om att behålla ett rent granbestånd i delområde 1A, utökning av reservatsområdet dels mot väster och dels mot Ingenjörsvägen i söder, fler skyltade entréer, utveckling av den grusplan som ligger angränsande till naturreservatet, behov av skötsel av gångvägen i området, underhåll av trappan från Ingenjörsvägen, försiktighet när det gäller markvegetationen utmed stigar och gångväg med mera.

Kommunens bemötande av remissvar

Utifrån Länsstyrelsens remissvar har följande ändringar gjorts efter remissen:

- Skötselplanen kompletteras med förtydligande om åtgärden katning.
- B-föreskriftskartan i bilaga 2 och skötselplanekartan i bilaga 5 kompletteras med en text om att ytterligare två rastplatser/grillplatser kan uppföras inom skötselområde 1, 2, 3 eller 4.
- Ett förtydligande har lagts till i undantaget från A-föreskriften för uttransport av virke från skogen mellan naturreservatet och angränsande fastigheter om att denna typ av åtgärder i möjligaste mån ska styras till lämpliga markförhållanden för att undvika markskador.
- A-föreskrifterna kompletteras med ett förbud mot att framföra motordrivet fordon och ett undantag från denna föreskrift läggs till för att kunna transportera ut virke från skogen mellan naturreservatet och angränsande fastigheter i de fall det saknas annan möjlighet för uttransporten.
- I C-föreskrifterna ändras ordet hund till sällskapsdjur, men perioden för koppeltvång. Perioden för koppeltvång kvarstår dock att vara 1 mars-20 augusti. Reservatsområdet används flitigt för närboendes hundpromenader och vi ser inte i nuläget att det finns skäl att begränsa det ytterligare. Skulle det i framtiden visa sig vara ett problem med lösa hundar kan kommunen fatta beslut om skärpta föreskrifter.

Utifrån uppgiften om att det finns dagvattenledningar i området som saknar ledningsrätt, omformuleras undantaget från A-föreskrifterna för drift- och underhållsåtgärder av befintliga ledningsrätter till befintliga ledningar.

Utifrån synpunkter som kommit in från Norsbygdens framtid eller närboende privatpersoner har följande ändringar gjorts:

- I beskrivningen av hur syftet ska uppnås görs ett tillägg om att även en bevaras.
- Skälen kompletteras med att kulturhistoria också är en viktig del av upplevelsen i området.
- En ny B-föreskrift läggs till som ger reservatsförvaltaren rätt att underhålla den befintliga gångvägen i området.
- I B-föreskriftskartan i bilaga 2 och skötselplanekartan i bilaga 5 flyttas den befintliga grillplatsen till rätt plats på kartan. En justering till rätt skötselområde görs också i texten i skötselplanen.
- För skötselområde 1, delområde 1A, görs justeringar i skötselplanen. Den nya formuleringen blir att gran ska avverkas för att gynna befintliga lövträd, i stället för att gran ska avverkas till att omfatta max 10%. Bevarandemålen för detta skötselområde om att granen inte ska överstiga 10% av det totala virkesförrådet och att dominansen av lövträd ska utökas till att omfatta delområde 1A tas bort. Kommunen bedömer att borttagande av de flesta granarna i detta delområde är det som bäst skulle gynna naturvärdet, men har också förståelse för att granpartiet bidrar till en annan upplevelse än övriga delar i reservatet. Detta blir en kompromiss mellan att gynna naturvärden och att behålla en del av de upplevelsevärden som finns i granskogspartiet inom delområde 1A.
- I skötselområde 1-4 görs ett tillägg till den skötselåtgärd som beskriver rekreationsanpassad skötsel utmed gångväg och stigar om att detta ska utföras med försiktighet för att undvika att gångvägar och stigar blir breda gator genom skogen. Markvegetationen ska finnas kvar intill gångväg och stigar.
- I skötselområde 4 görs ett tillägg om att utsiktslinje mot Norsälvdalen från toppen av Bålberget bör eftersträvas, dock utan att äventyra skogens naturvärden.
- I skötselområde 1-4 görs tillägg bland skötselåtgärderna om att boträd och andra boplatser för djur i möjligaste mån ska lämnas orörda.
- I skötselområden 5 läggs en skötselåtgärd till om att trappan från Ingenjörsvägen underhålls och på sikt bör byggas om.

Möjligheten till utökning av reservatet i väster har undersökts, men avskrivits och en utökning av reservatet mot Ingenjörsvägen är inte realistisk då reservatsgränsen generellt har placerats femton meter från intilliggande fastigheter. Fler skyltade entréer har inte bedömts motiverat, då det redan planeras för fyra entréer i olika väderstreck. Utvecklingen av den angränsande grusplanen styrs inte av naturreservatets bestämmelser.

6. Kommunens motivering och samlade bedömning

Motivering

Det föreslagna området har mycket höga rekreativvärden, och delar av området har dessutom höga naturvärden. För att områdets värden ska bestå och utvecklas behöver området undantas från skogsproduktion och annan exploatering som innebär att möjligheterna till fortsatt friluftsliv försämras eller att områdets naturvärden skadas. Naturreservat är en lämplig skyddsform för områden där restriktioner krävs för att värden ska kunna bevaras och utvecklas långsiktigt.

Beslutet bidrar till att uppfylla Sveriges internationella åtaganden om skydd av den biologiska mångfalden och till miljö kvalitetsmålen ”Levande skogar” och ”Ett rikt växt- och djurliv”. Det bidrar också till att uppfylla de nationella friluftsmålen, exempelvis ”Skyddade områden som resurs för friluftslivet” och ”Tillgång till natur för friluftsliv”.

Planeringsstatus

Området berörs inte av något riksintresse.

Bildandet av naturreservatet Bålberget bedöms vara förenligt med kommunens översiktsplan. I Karlstads kommuns översiktsplan från 2012 är området redovisat som ett område med rekreativvärde.

Området berörs av två olika detaljplaner (1780K-601-1973 och 1780K-603-1980) och klassas i den ena planen som park eller planering och i den andra planen som park. Park och planering var i äldre planer en vanlig beteckning även för naturmark och det finns därför inga motsättningar mellan reservatets och detaljplanernas bestämmelser.

I områdets södra del finns ett biotopskyddsområde på 0,6 ha som inrättades av Skogsstyrelsen 2008 för att skydda ett område med hasselrik skog. För att inte ha två former av formellt skydd i samma område kommer biotopskyddsområdet att införlivas i naturreservatet och Skogsstyrelsen kommer efter att naturreservatet vunnit laga kraft att upphäva biotopskyddsbeslutet.

Samlad bedömning

Med hänsyn till områdets betydelse för natur- och kulturvärden bedöms det också vara lämplig markanvändning från allmän synpunkt, i enlighet med miljöbalkens 3 kap. 6 §. Kommunen bedömer därför att området bör förklaras som naturreservat.

Inskränkningar i den enskildes rätt att använda marken går inte längre än vad som krävs för att syftet med naturreservatet tillgodoses.

Sammantaget är förutsättningarna uppfyllda för att inrätta reservatet med föreskrifter enligt ovan.

7. Tillämplig lagstiftning

Ett mark- eller vattenområde får av kommunen förklaras som naturreservat i syfte att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara naturmiljöer eller tillgodose behovet av områden för friluftslivet. Ett område som behövs för att skydda, återställa, eller nyskapa värdefulla naturmiljöer eller livsmiljöer för skyddsvärda arter får också förklaras som naturreservat, (se 7 kap. 4§ miljöbalken).

För att uppnå och tillgodose syftet med naturreservatet får beslutet förenas med föreskrifter. En inskränkning i enskilds rätt att använda mark eller vatten får inte gå längre än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

I varje beslut om bildande av ett naturreservat ska, enligt 3 § i förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m., en skötselplan för naturreservatets långsiktiga vård fastställas.

8. Upplysningar

Beslutet kungörs på karlstad.se samt i ortstidning.

Karlstads kommun kan meddela dispens från föreskrifterna i detta beslut om det finns särskilda skäl och är förenligt med förbudets eller föreskriftens syfte.

Bestämmelserna i skogsvårdslagen (1979:429) ska inte tillämpas om det som sägs där strider mot föreskrifter för naturreservatet.

Beslutade C-föreskrifter gäller omedelbart, även om de överklagas. C-föreskrifterna gäller även markägare och innehavare av särskild rätt i den mån tillåten pågående markanvändning inte avsevärt försvåras.

9. Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas till Länsstyrelsen Värmland. Se bilaga 6.

Beslutskarta

Karta för B-föreskrifter

Skötselplan för naturreservatet Bålberget

Innehållsförteckning

BESKRIVNINGSDDEL

1. Administrativa data	15
2. Naturförhållanden	15
2.1 Geologi	15
2.2 Biologi	16
2.3 Historisk och nuvarande markanvändning	17
2.4 Rekreativsvärden	17

PLANDEL

3. Syfte	18
4. Skötselområden med bevarandemål och skötselåtgärder	18
4.1 Skötselområde 1: Triviallövskog	18
4.2 Skötselområde 2: Blandskog	21
4.3 Skötselområde 3: Barrblandskog	23
4.4 Skötselområde 4: Tallskog	24
4.5 Skötselområde 5: Friluftsanläggningar	26
5. Dokumentation och uppföljning.....	27
6. Sammanfattning och prioritering av skötselåtgärder	28
7. Referenser	30

BESKRIVNINGSDDEL

1. Administrativa data

Objektsnamn	Naturreseptet Bålberget
Skyddsform	Naturreseptet
Läge	Bålberget vid Vålberg, cirka 20 km väster om centrala Karlstad
Län	Värmlands län
Kommun	Karlstads kommun
Markägare	Karlstads kommun
Förvaltare	Karlstads kommun
Total area	Cirka 17,2 ha
Markslag (skogstyper)	Triviallövskog ca 5,6 ha Blandskog ca 2,4 ha Barrblandskog ca 3 ha Tallskog ca 6,2 ha

2. Naturförhållanden

Bålberget är beläget vid Vålberg, cirka 20 km väster om Karlstad, norr om E18. Det är ett skogsområde som består av en blandning av lövskog och barrblandskog med tall och gran. Majoriteten av de lövrika bestånden finns längs med de södra och östra sluttningarna och innehåller stora mängder asp, björk och bitvis också hassel och unga ädellövträd. Resterande bestånd består av en blandning av tall och gran på magrare mark, med både gamla och unga träd. Även i dessa delar finns inslag av vissa lövträd. Skogen ligger på en höjd, omgiven av villabostäder i alla riktningar. Norsälven rinner cirka 250 meter öster om skogen.

2.1 Geologi

Berggrunden i naturreseptet består i de centrala delarna av granitisk gnejs, medan den östra tredjedelen samt en liten del i den västra änden av området består av granodioritisk-granitisk gnejs. Inga tydliga stråk med grönsten finns inom naturreseptet. Som högst är Bålberget cirka 90 meter över havet med relativt plan mark längst upp, som sedan övergår i sluttningar åt nord, syd och öst. Sluttningarna innehåller på sina håll både hällar och block, men övergår så småningom i bördigare marker med rörligt markvatten. Berg i dagen dominerar i de centrala delarna, men postglacial lera och silt dominerar längre ner i sluttningarna längs reservatets utkanter, där man finner stora delar av de lövdominerade skogsbestånden.

2.2 Biologi

På Bålberget finns flera lövrika bestånd med asp och björk, framför allt i de södra delarna, samt ett mindre område i den norra delen. Bitvis finns även inslag av andra lövträd och buskar, exempelvis hassel, sälg samt ung lönn och ek. Liggande död ved, så kallade lågor, förekommer spritt och det finns betydande naturvärden kopplade till lövträd och död lövved med betydelse för bland annat fåglar, vedinsekter, vedsvampar och lavar. Inslaget av gran i dessa bestånd varierar från att vara obefintligt eller med endast enstaka granar, till att bitvis bli beståndsbildande tillsammans med asp och björk.

Bland de naturvårdsintressanta insektsarter som har påträffats i området finns bland annat skalbaggar som gulbandad brunbagge (*Orchesia fasciata*, NT), liten brunbagge (*Orchesia fasciata*, NT) samt arterna *Triplax rufipes* (NT) och *Cis submicans* (NT) som båda saknar svenskt namn. Många av arterna som påträffats i området är framför allt knutna till död lövved eller vedsvampar på lövved.

Många fågelarter har siktats i reservatet, särskilt i de södra lövrika bestånden. Bland dessa finns flera rödlistade arter som svartvit flugsnappare (*Ficedula hypoleuca*, NT), ärtsångare (*Sylvia curruca*, NT) och grönsångare (*Phylloscopus sibilatrix*, NT). Arter som påträffats häcka inom reservatet inkluderar vanligare fåglar, bland annat större hackspett, (*Dendrocopus major*), gröngöling (*Picus viridis*), talgoxe (*Parus major*) och nötväcka (*Sitta europaea*). En fullständig lista på naturvårdsarter som finns i området finns i bilaga 4.

Mellan de lövrika bestånden, samt i de norra delarna av reservatet, består skogen av barrträdsdominerade bestånd. En solexponerad och blockrik brant med gammal tall och lövträd framträder i söder, medan de norra delarna utgörs av gran och tall tillsammans med enstaka lövträd. Det finns en stor variation i beståndsålder och markförhållanden. Överväxta hållmarker och fuktiga partier förekommer om vartannat i den nordöstra delen, medan andra partier utgörs av frisk mark med blåbärstyp. Död ved förekommer spritt, men oftast i sparsamma mängder.

Den lövrika skogen i de södra och östra delarna av reservatsområdet finns redovisat som ett område med mycket högt naturvärde i kommunens naturvårds- och friluftsplan. I Skogsstyrelsens inventering har ett mindre område i söder klassats som nyckelbiotop och ett större område i sydslutningen som objekt med naturvärde.

Inom reservatsområdet finns flera lövrika bestånd med bland annat asp och björk. Många vedinsekter knutna till död lövvved har påträffats i området.

2.3 Historisk och nuvarande markanvändning

Bålberget har även historiskt varit skogbeklätt, vilket syns i historiska kartor, och skogen har under perioder nyttjats för bete. Markstörningar från betet samt från granfällningar under 1900-talet gav upphov till betydande förnyring av lövträd, vilket har bidragit till de lövrika miljöer som finns i området idag. Störningarna har sedan avtagit och skogen har därför förtätats med gran i vissa delar. På senare tid har Bålberget främst nyttjats som rekreationsområde och skötseln har rekreationsanpassats utmed gångväg, stigar, entréer och grillplats. Fyra fornlämningar finns registrerade på Bålberget, nära den högsta punkten inom naturreservatet (Bilaga 5). Lämningarna utgörs av stensättningar och rösen.

2.4 Rekreativvärden

Bålberget är beläget strax norr om Norsälvens mynning i Vänern, och området är en del av tätorten Vålberg. Samhället ligger cirka 20 km väster om Karlstad och cirka 5 km öster om Grums. Naturreservatet ligger upphöjt i terrängen och omges av villabostäder i nästan alla riktningar, med möjligheter till entré till området från flera håll. Skogen är framför allt ett viktigt rekreationsområde för boende i Vålberg med omnejd. Den närbelägna förskolan har skogen som ett återkommande utflyktsmål. En gångväg finns inom reservatsområdet, med ingång från tre håll – från villaområdena i norr och väster och på södra sidan via en trappa med möjlighet till promenader på gångvägen och på stigarna, samt besök vid grillplats och med chans till fina naturupplevelser. Hela reservatsområdet finns utpekad som värdefullt närströvsområde i kommunens naturvårds- och friluftplan.

PLANDEL

3.Syfte

Det övergripande syftet med naturreservatet är att långsiktigt säkerställa att ett värdefullt rekreationsområde som också innehåller betydande naturvärden bevaras och utvecklas.

Vidare är syftet att:

- Tillgodose och vårda möjligheten till nära rekreation och friluftsliv. Värden för fritidsaktiviteter, naturpedagogik och rekreation ska bevaras och utvecklas.
- Bevara och utveckla den biologiska mångfalden i livsmiljöerna lövskog och lövrik skog med varierad trädslagsblandning, barrblandskog, och tallskog.
- Naturvärden och artgrupper kopplade till gamla träd, död ved, solbelysta miljöer i lövrika skogar, tallskogar och barrblandskogar ska bevaras och gynnas.

4.Skötselområden med bevarandemål och skötselåtgärder

Reservatet har delats in i 5 skötselområden:

1. Triviallövskog
2. Blandskog
3. Barrblandskog
4. Tallskog
5. Friluftsanläggningar

4.1 Skötselområde 1 (inkl delområde 1A): Triviallövskog

Areal: cirka 5,6 ha, *Natura 2000:* Taiga 9010, undergrupp D triviallövskog¹ i delar, stora delar ej Natura 2000-naturtyp

Beskrivning:

Flera delbestånd med lövrik eller lövdominerad skog. Det dominerande trädskiktet utgörs av asp och björk, som fläckvis växer i sällskap med gran, eller med hassel, sälg, rönn, hägg och lönn. Trädens ålder varierar i olika delar av området från mogna eller äldre träd till något yngre skog som fortfarande är i tillväxtfas. Vegetationen är för det mesta örtrik med inslag av exempelvis vitsippor, liljekonvalj, och blåsippor. I delar av de södra och östra sluttningarna finns stråk med fuktig mark eller rörligt markvatten, med inslag av näringskrävande växter som blåsippan,

¹ Västlig taiga, undergrupp D. Triviallövskog (≥70 % triviallövträd). Naturtyp i boreal-boreonemoral zon i sent eller relativt sent successionsstadium.

vispstarr och kransmossa. Ett område med naturvärde samt en cirka 1,6 ha stor nyckelbiotop har registrerats av Skogsstyrelsen i den sydvästra delen av skötselområdet. Inom nyckelbiotopen finns ett stort inslag av hassel, och en naturvårdande gallring har utförts för att avlägsna gran. I norra delen av reservatet finns ett bestånd med björk och asp på magrare mark med stora mängder smalbladiga gräs och örnbräken. I de lövrika bestånden förekommer död ved spritt men oftast i sparsam mängd, främst i form av lågor på marken.

Inslaget av gran varierar kraftigt inom de lövrika bestånden. I större delen av ytan är graninslaget sparsamt, och har minskat ytterligare i och med den naturvårdande gallring som nyligen utförts. Ett område med stort graninslag återstår i den sydöstra delen av reservatet (delområde 1A, bilaga 5). Där är granen beståndsbildande tillsammans med asp och björk. Vidare pågår viss inväxning av gran i olika delar av de lövrika bestånden. Igenväxningen av gran bedöms missgynna de naturvärden som finns i området, bland annat för arter kopplade till lövträden och död ved av löv. Det är därför önskvärt att motverka den utvecklingen för att bibehålla områdets naturvärden.

Bevarandemål:

- Naturvärdet ska motsvara de kvalitéer som krävs för att hela skötselområdet ska kunna klassas under Natura 2000-typen Taiga, undertyp triviallövskog.
- Det ska fortsatt finnas en dominans av lövträd i beståndet.
- Det ska finnas en stor variation av lövträdslag.
- Det ska finnas en livskraftig population av hassel, och gamla hasselbuketter ska förekomma.
- Grova lövträd ska förekomma i riklig mängd, och i solexponerade lägen.
- Död ved, framför allt av olika lövträd, ska förekomma i gynnsam mängd samt i olika nedbrytningsstadier, kvalitéer och i solexponerade lägen.

Skötselåtgärder (hela skötselområdet):

- Vid behov röja bort eller avverka granar för att gynna dominansen av lövträd/förhindra inväxning av gran i lövdominerade områden.
- Röja bort lövsly av triviala trädslag kring hassel med syfte att gynna hasselförekomsten i området.
- Vid behov fälla riskträd som når fastighetsgräns, GC-väg, gångväg, större stig eller friluftsanläggningar. I sådana lägen kan det också övervägas att flytta en friluftsanläggning för att gynna naturvärdet. Den döda veden bör som regel lämnas inom skötselområdet, men får flyttas bort ifrån gångväg, stigar, leder och friluftsanläggningar.
- Vid behov genomföra röjningsåtgärder för att bevara, skydda eller synliggöra friluftsanläggningar och informationsskyltar.
- Vid behov genomföra rekreationsanpassad skötsel av skogen (åtgärder för att gynna en skiktning, trädslagsfördelning, friställande av träd för att främja stabila träd för framtiden och säkerställa att

skogen kan ha kvar sitt sociala värde och främja ett kontinuerligt trädskikt över tid) upp till 5 meter från gångväg och större stig och upp till 0,5 meter från övriga stigar som visas på karta i bilaga 5 samt kring entréer, rastplatser eller för att skapa enstaka begränsad utsiktslinje. Detta ska utföras med försiktighet för att undvika att gångvägar och stigar blir breda gator genom skogen. Markvegetationen ska finnas kvar intill gångväg och stigar. Hassel får inte röjas bort vid dessa skötselåtgärder, varken levande eller döda exemplar.

- Grov död ved (lågor och stående död ved) som bildas till följd av skötselåtgärder eller vid säkerhetsarbete bör lämnas på lämplig plats inom skötselområdet. Granved som riskerar att bidra till angrepp av granbarkborre bör transporteras ut ur reservatet alternativt barkas på plats.
- Vid skötselåtgärder ska boträd och andra boplatser för djur i möjligaste mån lämnas orörda.

Skötselåtgärder (delområde 1A):

- Gran avverkas för att gynna befintliga lövträd och virket forslas ut ur reservatet eller barkas på plats för att minska risken för angrepp av granbarkborre i andra delar av området. Riset bör avlägsnas och forslas bort från reservatet, alternativt samlas ihop i flera små rishögar. Vid urval av gran som lämnas att stå kvar i området ska hänsyn tas till upplevelsevärdet. Lövträd som behöver avverkas i samband med åtgärden, exempelvis för att möjliggöra framkomlighet med redskap, lämnas på lämplig plats inom skötselområdet. Avverkningen och transport ska ske med metoder som minimerar skador på mark och annan vegetation.

Förekomst av olika lövträd är karakteriserande för hela skötselområde 1.

4.2 Skötselområde 2: Blandskog

Areal: cirka 2,4 ha, *Natura 2000:* Taiga 9010, undergrupp C2 Blandskog ²

Beskrivning:

Bestånd med äldre tall samt lövträd i brant sydsluttning. De största och äldsta träden är tallar, medan lövträden förekommer i klenare dimensioner och i varierande åldrar. Lövträd förekommer av flera trädslag, men huvudsakligen asp. Sluttningen är rik på block och hällar. Solexponerad död ved av tall och asp förekommer spritt. Rikliga förekomster av vedlevande insekter finns i området, dessa är främst knutna till död lövved.

Bevarandemål:

- Beståndet ska fortsatt domineras av tall och lövträd.
- Grov tall och lövträd ska förekomma i solexponerade lägen.
- Död ved av tall och lövträd ska förekomma i gynnsamma mängder inom beståndet.
- Död ved ska förekomma i solexponerade lägen.

Skötselåtgärder:

- I huvudsak fri utveckling av beståndet.
- Vid behov röja eller fälla inväxande gran som riskerar att påverka lövträdens eller tallarnas utveckling. Röjningsrester bör inte lämnas i närheten av stigar och leder.

² Taiga, undergrupp C2. Blandskog (≥ 30 % löv och ≥ 30 % barr). Naturtyp i boreal-boreonemoral zon i sent eller relativt sent successionsstadium.

- Vid behov fälla riskträd som når fastighetsgräns, gångväg, större stig eller friluftsanläggningar. I sådana lägen kan det också övervägas att flytta en friluftsanläggning för att gynna naturvärdet. Den döda veden bör som regel lämnas inom skötselområdet och gärna i solexponerade lägen, men får flyttas bort ifrån stigar, leder och friluftsanläggningar.
- Vid behov genomföra röjningsåtgärder för att bevara, skydda eller synliggöra friluftsanläggningar och informationsskyltar.
- Vid behov genomföra rekreationsanpassad skötsel av skogen (åtgärder för att gynna en skiktning, trädslagsfördelning, friställande av träd för att främja stabila träd för framtiden och säkerställa att skogen kan ha kvar sitt sociala värde och främja ett kontinuerligt trädskikt över tid) upp till 5 meter från gångväg och större stig och upp till 0,5 meter från övriga stigar som visas på karta i bilaga 5 samt kring entréer, rastplatser eller för att skapa enstaka begränsad utsiktslinje. Detta ska utföras med försiktighet för att undvika att gångvägar och stigar blir breda gator genom skogen. Markvegetationen ska finnas kvar intill gångväg och stigar.
- Grov död ved (lågor och stående död ved) som bildas till följd av skötselåtgärder eller vid säkerhetsarbete bör lämnas på lämplig plats inom skötselområdet. Granved som riskerar att bidra till angrepp av granbarkborre bör transporteras ut ur reservatet alternativt barkas på plats.
- Vid skötselåtgärder ska boträd och andra boplatser för djur i möjligaste mån lämnas orörda.

Det dominerande trädskiktet i skötselområde 2 utgörs av tall. Många lövträd, framför allt asp i klenare dimensioner, förekommer också.

4.3 Skötselområde 3: Barrblandskog

Areal: cirka 3 ha, *Natura 2000:* Ingår ej i Natura 2000-naturtyper

Beskrivning:

Ett bestånd med talldominerad (mogen) skog, men med ett relativt stort inslag av gran samt enstaka lövträd, främst asp och björk. Skogen står mestadels på frisk mark, men hållar och block förekommer bitvis. Död ved förekommer spritt, men i sparsam mängd, främst i form av barklösa tallågor eller stående döda tallar. Äldre hård tallved samt kådad eller bränd ved saknas. Gnagspår av mindre mörghorre (signalart) påträffades på tallågor, vilket visar på att det finns tillräcklig tillförsel av nydöd tallved för att även kunna gynna andra vedlevande arter.

Bevarandemål:

- Naturvärdet ska motsvara de kvalitéer som krävs för att hela skötselområdet ska kunna klassas under Natura 2000-typen Taiga, undertyp barrblandskog³.
- Flerskiktad barrdominerad skog med riklig förekomst av äldre och grova träd.
- Grova och vidkroniga tallar ska förekomma.
- Äldre tall ska förekomma i solexponerade lägen.
- Död ved ska förekomma i gynnsamma mängder.
- Död ved ska förekomma i olika nedbrytningsstadier, kvalitéer och i solexponerade lägen

Skötselåtgärder:

- Kata cirka 5 tallar/ha för att skapa nya substrat och en större variation av död ved på sikt. Dessa behöver inte stå jämnt spridda över skötselområdet. Åtgärden genomförs som en engångsåtgärd med avsikt att efterlikna brandljusbildning. Katning genomförs på yngre och medelålders träd. Åtgärden ska utföras på mogna träd och ska inkludera träd som växer i solbelysta lägen, men de ska inte nå friluftsanläggningar, stigar eller fastighetsgränser vid fall.
- Friställa cirka 3 tallar/ha till minst dubbel kronprojektion (så att ett område på minst dubbla längden av trädets kronbredd är fritt från konkurrerande träd). Åtgärden ska utföras på mogna träd och ska inkludera träd som har potential att friställas på ett sätt som gör att de blir solbelysta.
- Vid behov röja bort sly kring friställda tallar för att gynna solinstrålningen.
- Vid behov fälla riskträd som når fastighetsgräns, större stig, stigar eller friluftsanläggningar. Den döda veden bör som regel lämnas inom skötselområdet men får flyttas bort ifrån stigar, leder och friluftsanläggningar.

³ Taiga, undergrupp C1. Barrblandskog (≥ 70 % gran+tall). Naturtyp i boreal-boreonemoral zon i sent eller relativt sent successionsstadium.

- Vid behov genomföra röjningsåtgärder för att bevara, skydda eller synliggöra friluftsanläggningar och informationsskyltar.
- Vid behov genomföra rekreationsanpassad skötsel av skogen (åtgärder för att gynna en skiktning, trädslagsfördelning, friställande av träd för att främja stabila träd för framtiden och säkerställa att skogen kan ha kvar sitt sociala värde och främja ett kontinuerligt trädskikt över tid) upp till 5 meter från gångväg och större stig och upp till 0,5 meter från övriga stigar som visas på karta i bilaga 5 samt kring entréer, rastplatser eller för att skapa enstaka begränsad utsiktslinje. Detta ska utföras med försiktighet för att undvika att gångvägar och stigar blir breda gator genom skogen. Markvegetationen ska finnas kvar intill gångväg och stigar.
- Grov död ved (lågor och stående död ved) som bildas till följd av skötselåtgärder eller vid säkerhetsarbete bör lämnas på lämplig plats inom skötselområdet, gärna i solexponerat läge. Granved som riskerar att bidra till angrepp av granbarkborre bör transporteras ut ur reservatet, alternativt barkas på plats för att undvika spridning.
- Vid skötselåtgärder ska boträd och andra boplatser för djur i möjligaste mån lämnas orörda.

4.4 Skötselområde 4: Tallskog

Areal: cirka 6,2 ha, *Natura 2000:* Ingår ej i Natura 2000-naturtyper

Beskrivning:

Ett bestånd med yngre till medelålders tallskog som breder ut sig i platåliknande terräng i reservatets centrala och östra delar. Skogen är i stora delar stamtät och av klenare dimensioner. Området hör till de mer högbelägna delarna av reservatet. Överväxta hällar förekommer spritt och mellan dessa är marken något fuktigare, fläckvis med torvbildning. Klen död ved förekommer i sparsam mängd. Grov död ved och äldre hård tallved, samt kådad eller bränd ved saknas. Höga naturvärden kan utvecklas på lång sikt. Fyra fornlämningar i form av stenrösen och stensättningar finns registrerade inom skötselområdet.

Bevarandemål:

- Det ska fortsatt finnas en dominans av tall i beståndet.
- Tall ska förekomma i solexponerade lägen.
- En riklig mängd tall ska vara friväxande för att utvecklas till grova träd.
- Det ska finnas stamtäta partier med klena tallar som präglas av självgallring.
- Död tallved ska förekomma i gynnsamma mängder i olika nedbrytningsstadier, kvalitéer och i solexponerade lägen.
- Fornlämningar är skyddade från påverkan av biotopvårdande skötsel.

Skötselåtgärder:

- Kata cirka 5 tallar/ha för att skapa nya substrat och en större variation av död ved på sikt. Dessa behöver inte stå jämnt spritt över skötselområdet.
- Friställa cirka 3 tallar/ha till minst 3 x trädets kronprojektion (så att ett område på minst tre gånger längden av trädets kronbredd är fritt från konkurrerande träd). Åtgärden ska utföras på växande och vitala träd, och ska inkludera träd som har potential att friställas på ett sätt som gör att de blir solbelysta. Andra trädslag, samt områden med pågående eller påbörjad självgallring bör undantas från åtgärden.
- Vid behov röja bort eller avverka granar för att gynna dominansen av tall.
- Vid behov röja bort sly kring friställda tallar för att gynna solinstrålningen.
- Vid behov genomföra röjningsåtgärder för att bevara eller skydda fornlämningar.
- Vid behov fälla riskträd som når fastighetsgräns, gångväg, större stig, stigar eller friluftsanläggningar. Den döda veden bör som regel lämnas inom skötselområdet men får flyttas bort ifrån stigar, leder och friluftsanläggningar.
- Vid behov genomföra röjningsåtgärder för att bevara, skydda eller synliggöra friluftsanläggningar och informationsskyltar.
- Vid behov genomföra rekreationsanpassad skötsel av skogen (åtgärder för att gynna en skiktning, trädslagsfördelning, friställande av träd för att främja stabila träd för framtiden och säkerställa att skogen kan ha kvar sitt sociala värde och främja ett kontinuerligt trädskikt över tid) upp till 5 meter från gångväg och större stig och upp till 0,5 meter från övriga stigar som visas på karta i bilaga 5 samt kring entréer, rastplatser eller för att skapa enstaka begränsad utsiktslinje. Detta ska utföras med försiktighet för att undvika att gångvägar och stigar blir breda gator genom skogen. Markvegetationen ska finnas kvar intill gångväg och stigar. Utsiktslinje mot Norsälvdalen från toppen av Bålberget bör eftersträvas dock utan att äventyra skogens naturvärden.
- Grov död ved (lågor och stående död ved) som bildas till följd av skötselåtgärder eller vid säkerhetsarbete bör lämnas på lämplig plats inom skötselområdet. Granved som riskerar att bidra till angrepp av granbarkborre bör transporteras ut ur reservatet alternativt barkas på plats.
- Vid skötselåtgärder ska boträd och andra boplatser för djur i möjligaste mån lämnas orörda

Det dominerande trädskiktet i skötselområde 4 utgörs av tall i klenare dimensioner, och det finns ofta en stor stamtäthet.

4.5 Skötselområde 5: Friluftsanläggningar

Beskrivning:

Bålberget är ett välbesökt rekreationsområde som främst nyttjas för promenader och naturupplevelser. För den som besöker området finns en bred gångväg som går i öst-västlig riktning, längs med de södra sluttningarna. Gångvägen viker också av norrut vid reservatets midja. En större stig finns och flera mindre och spontana stigar korsar dessutom området. En grillplats med bord och bänkar finns i den nordöstra delen av reservatet, inom skötselområde 4.

Bevarandemål:

- Gränsmarkeringen för naturreservatet ska vara i gott skick.
- Naturreservatet ska vara lättillgängligt för besökare och i synnerhet för närboende och barngrupper. Väl underhållna anläggningar för friluftslivet ska finnas i området.
- Gångvägen genom reservatsområdet ska gå att nå från flera håll och vara lättframkomlig.
- Anordnade rastplatser med stockbord och bänkar ska finnas tillgängliga på flera platser inom reservatet (2-5 platser).
- Minst en rastplats med anordnad grillplats ska finnas inom reservatet.
- Skyltar med beskrivande och upplysande information kring natur- och rekreationsvärden ska finnas på väl synlig plats vid reservatets 4 entréer.

Skötselåtgärder:

- Naturreservatets gräns märks ut i enlighet med naturvårdsverkets vägledning och underhålls.
- Informationstavlor placeras ut på minst fyra platser i eller i anslutning till reservatet.
- Minst två nya rastplatser med stockbord eller bänkar kan anordnas.
- En ny grillplats kan ställas i ordning.
- En markerad vandringsled kan anläggas inom området, eventuellt med koppling till den befintliga leden vid Gökhöjden söder om Bålberget.
- Befintlig rastplats och grillplats ska kontrolleras och vid behov restaureras.
- Särskilt anvisad bilparkering med plats för cirka 3 bilar anordnas vid grusplanen på den norra sidan av reservatet, utanför reservatsgränsen.
- Trappan från Ingenjörsvägen underhålls och bör på sikt byggas om.

5. Dokumentation och uppföljning

Reservatsförvaltaren ansvarar för tillsyn, dokumentation och uppföljning i naturreservatet, vilket ska ske i följande omfattning:

- Kontinuerlig tillsyn enligt reservatets föreskrifter.
- Tillsyn och vid behov underhåll av gränsmarkering, informationstavlor, och övriga friluftsanläggningar.
- Naturvårdande skötselåtgärder som katning, friställning, granröjning, granavverkning
- Uppföljning av skogsbeståndens utveckling och vid behov skötsel i biotopen i form av underväxtröjning av gran, röjning kring friställda tallar, rekreationsanpassad skötsel utmed gångväg, större stigar, kring rastplatser eller för att skapa enstaka begränsad siktlinje
- Skötselåtgärder som genomförs ska dokumenteras av förvaltaren genom anteckningar samt bilder före och efter åtgärd.
- Förvaltaren ansvarar för att följa upp bevarandemålen.

6. Sammanfattning och prioritering av skötselåtgärder

En sammanfattning och prioritetsordning för planerade åtgärder redovisas i tabell 1 nedan. Prioritet anges som 1, 2 eller 3, där 1 betyder högsta prioritet.

Tabell 1. Sammanfattning av tidsbestämda skötselåtgärder. Utöver detta utförs vissa skötselåtgärder som listas under respektive skötselområde vid behov.

Skötselåtgärd	Var	När	Prioritet
Gränsmarkering	Hela reservatet	Senast 6 månader efter att reservatet vunnit laga kraft	1
Ny information på websida	Hela reservatet	Senast 1 år efter att reservatet vunnit laga kraft	1
Ny informationstavla	Invid entréer (minst 4 st)	Senast 1 år efter att reservatet vunnit laga kraft	1
Tillsyn av gränsmarkering	Hela reservatet	Vart 5:e år	1
Två nya rastplatser med sittplatser, varav minst 1 med grillplats	Hela reservatet	Senast 5 år efter att reservatet vunnit laga kraft	2
Anlägga parkering	vid grusplanen norr om reservatet, intill reservatsgränsen	Senast 1 år efter att reservatet vunnit laga kraft	2
Tillsyn av vandringsled, rast- och grillplatser, entréer och informationsskyltar	Hela reservatet	Årligen	2
Rekreationsanpassad skötsel kring entréer, friluftsanläggningar, gångväg och stigar	Hela reservatet	Vid behov	2
Utgallring av gran för att gynna lövskogsvärden	1A	Senast 5 år efter att reservatet vunnit laga kraft	2

Katning av tallar	3, 4	Senast 5 år efter att reservatet vunnit laga kraft	2
Frihuggning av grov tall i solbelyst miljö	3, 4	Senast 5 år efter att reservatet vunnit laga kraft	2

7. Referenser

Finnström, O., Widenfalk, O, Lööf-Ekström, J. Bildande av naturreservatet Bålberget i Karlstads kommun. Underlag till beslutsdokument. Greensway AB. 2021.

Widenfalk, O, Finnström, O, Dujin, B, Gårdman, V. Inför bildande av naturreservat i Älvenäs, inventering av fåglar, vedinsekter och kryptogamer. Greensway AB. 2020

Karlstads kommun. 2016. Naturvårds- och friluftsplan

Skogsstyrelsen. 2012. Inventering av skyddsvärda skogar på kommunägd mark, Karlstads kommun.

Hallingbäck, T. (red.) 2013. Naturvårdsarter. ArtDatabanken SLU. Uppsala. Form: Ingrid Nordqvist Johansson

IUCN. (2012). IUCN Red List Categories and Criteria: Version 3.1. Second edition. Gland, Switzerland and Cambridge, UK: IUCN. iv + 32pp.

Lantmäteriet. 2020. Historiska kartor:
<https://historiskakartor.lantmateriet.se/> (2020-11-02).

Naturvårdsverket 2011. Vägledning för svenska naturtyper i habitatdirektivets bilaga 1. NV-04493-11. Taiga – Västlig taiga. EU-kod: 9010.

Naturvårdsverket. 2020. Skyddad natur:
<http://skyddadnatur.naturvardsverket.se/> (2020-05-07).

Skogsstyrelsen. 1998. Skogens pärlor:
<https://www.skogsstyrelsen.se/skogens-parlor/Nyckelbiotop/?objektid=2928920> (2021-02-18)

Skogsstyrelsen. 1998. Skogens pärlor:
<https://www.skogsstyrelsen.se/skogens-parlor/Naturvarde/?objektid=2928969> (2021-02-18)

SLU Artdatabanken. 2020. Rödlistade arter i Sverige 2020. SLU, Uppsala

Svenska LifeWatch Analysportal. 2020. Analysportalen för biodiversitetsdata: <https://www.analysisportal.se/> (2020-05-07).

Sveriges geologiska undersökning. 2020. Geokartan:
<https://apps.sgu.se/geokartan/#mappage> (2020-11-02).

Naturvårdsarter

Naturvårdsarter som observerats inom området för naturreservatet Bålberget

Art	Status	Observerad i skötselområde	Observationsår
Aspgelélav (<i>Collema subnigrescens</i>)	rödlistad (VU), T-art Taiga	1	2013
Blåsippa (<i>Hepatica nobilis</i>)	fridlyst	1	2013, 2020
<i>Cis submicans</i> (Skalbagge, svenskt namn saknas)	rödlistad (NT)	1	2020
Gulbandad brunbagge (<i>Orchesia fasciata</i>)	rödlistad (NT)	1	2020
Liten brunbagge (<i>Orchesia minor</i>)	rödlistad (NT)	1	2020
Mindre mörghorre (<i>Tomicus minor</i>)	signalart	3	2020
Motaggsvamp (<i>Sarcodon squamosus</i>)	rödlistad (NT)	4	2020
Myskbock (<i>Aromia moschata</i>)	signalart	1	2013
Rävticka (<i>Inocutis rheades</i>)	signalart, T-art Taiga	1	2013
Starstumpbagge (<i>Gnathoncus nidorum</i>)	rödlistad (NT)	1	2020

Naturvårdsstatus beskriver utifrån vilka grunder arterna är upptagna som naturvårdsart, det anges enligt; fridlyst, rödlistad, typart (T-art), signalart (S). Typarter för Natura 2000-biotoper registreras i de fall de påträffas i lämplig biotop, det kan därför finnas ytterligare typarter inom inventeringsområdet men i miljöer som inte upptas av Natura 2000-systemet. Rödlistade arter är angivna med aktuell klass inom parentes. Fågelarter som ej är rödlistade, T-arter, angivna i fågeldirektivets bilaga 1, eller med påträffade häckningar är ej inkluderade i artlistan.

Rödlisteklasser

NT = nära hotad

Typiska och karaktäristiska arter enligt Vägledning för svenska naturtyper i habitatdirektivets bilaga 1

T-art Taiga = Typisk art för Taiga

Bilaga 5

Hur man överklagar kommunens beslut

Vart ska beslutet överklagas

Kommunens beslut kan överklagas till Länsstyrelsen Värmland.

Vart ska överklagandet lämnas in

En skrivelse ska inlämnas/skickas till Karlstads kommun och inte till Länsstyrelsen.

Postadress:

Karlstads kommun, Kommunledningskontoret, 651 84 Karlstad

E-post:

kommunledningskontoret@karlstad.se

Tid för överklagande

Skrivelsen måste ha inkommit till Karlstads kommun **inom tre veckor** från den dag som **beslutet kungörs**, annars kan ert överklagande inte tas upp till prövning.

Hur man utformar sitt överklagande

Överklagandet ska göras skriftligt.

I skrivelsen ska ni:

- tala om vilket beslut ni överklagar, t ex genom att ange ärendets diarienummer och/eller rubrik
- redogöra för hur ni anser att beslutet ska ändras
- redogöra för varför ni anser att kommunens beslut är felaktigt

Ni kan givetvis anlita ombud att sköta överklagandet åt Er.

Behöver ni veta mer om hur ni ska gå till väga, så ring eller skriv till kommunen.

Övriga handlingar

Om ni har handlingar eller annat som ni anser stöder er ståndpunkt bör ni skicka med dem.

Underteckna överklagandet

Er skrivelse ska undertecknas och namnteckningen förtydligas. Uppge också postadress samt telefonnummer där ni kan nås.